

безспорно първият, който революционно защити правата на плътта в поезията „с една сила, езически груба и некултивирана“ (Кр. Куюмджиев), но за когото жената бе и си остана само *обект* на чувствените наслади на мъжа. В сонета „Адултери“ има такъв стих: „Вий за наслади сте ни завещани...“²² А в произведенията на Протич, Шишманов и особено на Димов тя е и *субект* в любовта - еднакво с мъжа се ползва от любовните удоволствия. Нещо повече: тя е активна и дори агресивна.

У Д. Шишманов, чиято повест „Хайлайф“ и със самото си заглавие е *знакова*, както и у Протич, се срещаме с познатата ни атмосфера на българското висше общество, което е в процес на ферментация. И разбира се, носи родилните петна на една среда, която бърза да се приспособи към европейските ценности, но не рядко тези ценности са квази-европейски, защото са криворазбрани. Авторът - сам духовен, а и съсловен аристократ - в много случаи не може да скрие усмивката си - той я иронизира понякога с опрощение, друг път - саркастично. Особено когато тези жени изпъстрят речта си с галицизми или пък, ако не дай боже, са прекарвали една година в Париж и говорят български език с чужд акцент! По съвсем друг начин се възприема английският език, с който си служат Адриана и баща и („Роман без заглавие“), Мария и Зара („Тютюн“). При все че говорят английски - „езикът на висши същества“-от снобизъм, техният снобизъм е по-дискретен, по-изтънчен - той се е вградил монолитно в цялостния облик и поведение на личността. Въпреки че тази среда не е вече така провинциална - процесите са се уталожили, изкристализирали са, Димов запазва иронията си към нея, разобличава пороците ѝ. Но запазва и своето *игрово* отношение, особено в „Роман без заглавие“, когато се глуми над суетата на богатите и разглезени жени на плажа, които се чудят как да привлекат вниманието на хубавеца-спасител.

За разлика от Протич Шишманов разширява своя периметър - тук се дискутират, макар и между другото, проблеми на политиката и на морала, на културата и общественото поведение. Той не е в плен на еротичното, въпреки че то присъства осезаемо в неговата проза. И Шишмановите женски персонажи са ЕВИ, но те са по-скоро своеобразен фон на една драма, а защо не и трагедия на отчаяно влюбения дребен дипломатически чиновник Стоян Танев в хайлайфната г-ца Христина Малеева. Писателят създава камерна творба във вид на дневник, в която волнодумствата се сипят щедро сред пустотата на приемите у домораслите български